

Varga Enikő

Jelentés a kakasülőről

Már az elején szükséges jelezni, hogy a Pécsi Országos Színházi Találkozóról adott beszámolómnak meglehetősen töredékes. Lévén, hogy évről-évre egyre bővül a POSZT programkínálata, és mindenre kiterjedő képet, különösen az egyre bővülő kísérőprogramok miatt, egyre nehezebb adni. Ugyanakkor azért is – és ez egyben a fesztivál gyengéje –, mert a találkozó alatt „civilként”, egyetemistaként egyaránt nagyon nehéz bejutni az előadásokra, vagy ha mégis sikerül, a szó szoros értelemben korlátozottak a látás lehetőségei. Már legalábbis ami a nagyszínházi (értem ez alatt a Nemzeti Színházat és a Kamara Színházat) bemutatókat illeti. A főiskolás előadásokra, melyek a város különböző helyszínein kerülnek bemutatásra, minden érdeklődő beülhet. Úgy tűnik, itt még minden néző komolyan számít, fontos, hogy mindenki bejusson, mindenki lásson (ez mondjuk egy színházi fesztivál esetében nem utolsó szempont), Zsótér például maga keres helyet a későn érkezőknek a színművészetisek Arturo Ui előadása előtt. Kár, hogy ugyanezt a Stuart Mária esetében már nem teszi, jelen sorok írója az esti, tíz órás előadás hivatalos (értem ez alatt: érvényes belépővel rendelkező) nézőjeként azon bánkodik, hogy egypár üres székkel vél felfedezni a nézőtéren, miközben egyetemisták hada toporog az ajtónál, azt remélve, hogy még ha földön ülve is, de végignézheti az egyik legizgalmasabbnak ígérkező produkciót. Balázs Zoltán a tavalyi fesztiválon egyenként vitte be a jegy nélküli nézőket és keresett nekik helyet. Így mellesleg az is elkerülhető (az ilyenkor KÖTELEZŐ kultúrmisszió túl), hogy a mindenre elszánt kívül rekedtek ne a zsinórpadról nézzék végig az előadást (ahogy az a Stuart Mária esetében történt), ahonnan csak az előadás töredékét vagy annak pusztán „rádiójáték” változatát kaphatják.

A Pécsi Tudományegyetem bölcsészkarán működő Színház Specializáció diákjainak a POSZT szinte az egyetlen lehetőség arra, hogy JÓ színházi előadásokat lássanak (ami egy ilyen képzés esetében nem utolsó szempont). Furcsa ugyanakkor az a tendencia, ami az idei rendezvénysorozaton egészen félelmetes formát öltött. A színházak bejáratainál az előző évekből jól ismert jegyszedő nénik mellett kidobó emberek (!) jelentek meg. Kétségtelen, hogy valamilyen módon korlátozni kell a betóduló tömeget, ugyanakkor megengedhetetlen, hogy Pécs város egyetlen nagyszabású művészeti fesztiválján (melyre tudvalévőleg az obligát szakmai körökön túl szolid, helyi értelmiségiek és egyetemisták látogatnak el) biztonsági emberek tartóztassák fel a színházrajongókat. A POSZT első éveiben sokkal rugalmasabban és sokkal inkább befogadó módon kezelték a kívül rekedteket, akkor még feltöltötték az üresen maradt helyeket, mielőtt becsukták az ajtókat. Az állandósult kakasülő-nézőnek irritáló látni a szabadon maradt helyeket, számára minden első felvonás tökéletesen élvezhetetlen (ami óriási pazarlás egy ilyen helyzetben), mivel csak a második felvonásra küzdi le magát a mindvégig üres ülésekig, ahonnan már emberi körülmények között élvezheti a darabot. Ismerve a Pécsi Nemzeti Színház nézőterének nem túl közönségbarát szerkezetét, nem csodálkozhatunk azon, hogy Mácsai Pál például lezáratott bizonyos páholyokat (melyekre „normális” esetben gondolkodás nélkül adnak el jegyeket, mint ahogy a kakasülőre is); kár, hogy ezt a példát nem követték többen, ha másra nem az előadás minőségére való tekintettel. Azok ugyanis, akik fentről néznek (és ez nem kevés embert jelent), lényegesen rosszabbnak látnak mindent, vagy legalábbis nagyon jó produkciót kell létrehozni ahhoz, hogy a töredékes élmény ne legyen tökéletesen illúzióromboló.

Volt persze erre is példa, Novák Eszter Szerelem-rendezése szó szerint annyira átütő volt, hogy még a kakasülő-néző számára is tökéletesen élvezhetőnek bizonyult. Úgy tűnik a „jó darab”, „jó színész”, „jó rendező” ritka szerencsés együttállásának hatóköre igen messzire kiterjedt ezen az estén, azt hiszem erre szokás azt mondani: „egész estés felhőtlen szórakozás”, és ezt az irónia mindenféle felhangja nélkül, a lehető legkomolyabban értsük. Tóth Ildikó, Csomós Mari, Varga Zoltán, Gidró Katalin és Kovács Vanda ugyanis olyan összjátékot produkáltak, melyre minden kétséget kizáróan megkaphatnák a „POSZT komikusai” díjat (Tóth Ildikó akár egy személyben is, különösen, ha figyelembe vesszük a Negyedik kapus alakítását) – amennyiben persze létezne a kitüntetés. De a jelen díjkategóriák mellett sem Tóth Ildikó, sem

Varga Zoltán nem vehetett át semmit – pedig a legjobb férfi mellékszereplőnek járó jutalmat a színész nyugodtan elvihette volna.

A még-nem-létező és a ki-nem-osztott díjak lajstroma tovább sorolható. Amennyiben értékelnék a „leghumorosabb rendezést” – csak hogy továbbvigyük ezt az ámokfutást –, azt kétségtelenül Zsótér nyerné – és ezt is az ironia mindenfajta felhangja nélkül értsük (idén sem a rendező, sem a Stuart Mária főszereplője, Spolarics Andrea sem kaptak semmilyen elismerést). Zsótér Stuart Móriájában olyan finoman és mégis olyan erőteljesen van jelen a humor, mint talán még egy eddigi munkájában sem. A hátsó falon lévő ablak mintegy belső vágásként reflektál az előtér történéseire, egyidejűségével redőzi tovább a külső teret, a keretet, a humor legpimaszabb gesztusaival demonstrál egy nála sokkal nagyobb és tragikusabb tábló belső tükréeként. A fesztivál legpoétikusabb, legmegindítóbb előadása. És még „a humordíjat” is elvinné.

Ha már a „kívülrekedtség” tematizálódott írásunkban, és hogy hiányérzetünket némileg enyhítsük, folytassuk a sort egy harmadik „mellőzöttel” (már legalábbis ami a dotációt illeti), a beregszászi Tótékkal. Nemigen látni példát olyan Tótek rendezésre, ahol az Örkény-darab története ilyen nyilvánvalóan egyidejűsítve lenne a fasizmussal. A színpad jobb oldalán látjuk a család életét, a balra pedig egyfajta kar jeleníti meg a „kordokumentumokat” – Karády-dalok, hadállások jelentése, stb. –, melyek tükrében tökéletes értelmetlenségében áll előttünk a világháború. A két szín párhuzamos szerepeltetése a végsőkig fokozza az iszony megjelenítési módjait. Az előadás végén lángba boruló fabudi pedig mintegy szürrealista motívumként a háború értelmetlenségét manifesztálja. Katartikus előadás és olyan csapatjáték, melynek a legjobb társulat díja méltán járt volna.

Írásunk a mellőzöttek védőbeszéde, ugyanis egy ilyen sikeres és jól működő fesztivál nem kezelhet arrogánsan bizonyos dolgokat: például nem léphet fel militáns módon – még ha ez a szó kicsit túlzó is – egy olyan réteggel szemben, amelyből szerencsés esetben a POSZT későbbi, „felőtt” nézői lesznek. Ami pedig a díjazást illeti, írni kell mindarról, ami méltánytalanul elmaradt. Ami pedig jól működik, azt már úgyis megírták.

„Novák Eszter Szerelem-rendezése szó szerint annyira átütő volt, hogy még a kakasülő-néző számára is tökéletesen élvezhetőnek bizonyult.”

„Zsótér Stuart Móriájában olyan finoman és mégis olyan erőteljesen van jelen a humor, mint talán még egy eddigi munkájában sem.”

A színpad jobb oldalán látjuk a család életét...